

Met Bijblad ongev. 40 Cent, zonder Bijblad 30 Cent de aflev.

ALBUM

DER

NATUUR

ONDER REDACTIE VAN

P. HARTING, D. LUBACH EN W. M. LOGEMAN

1884

Eerste aflevering

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK

In maandelijksche afleveringen van twee vel

Men verbindt zich slechts voor één jaargang of twaalf afleveringen

Versierd met de noodige houtsneéfiguren in den tekst of steendrukplaten

ALBUM DER NATUUR

ONDER REDACTIE VAN

P. HARTING, D. LUBACH EN W. M. LOGEMAN

1884

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK

dekt; de wulkehoren dient hem tot woning en beschutting. In hare prille jeugd bewegen zich de eremietkreeften vrij in zee rond; maar reeds wanneer ze nog zeer klein zijn, vestigen zij zich in den horen van de eene of andere kleine soort van slak; grooter geworden, betrekken zij eene ruimere woning, terwijl zij eindelijk, in volwassen staat, in eenen grooten kinkhoren zich ophouden.

't Is niet te verwonderen, dat men een dier, dat zich in eene zóó enge woning ophoudt en deze nooit verlaat, met den naam »kluizenaarskreeft'' of »eremietkreeft'' heeft bestempeld. Toch is dit dier niet zoo'n kluizenaar, zoo'n vriend van de eenzaamheid, als het lijkt. Op een reisje, dat ik eens op een visscherspink in de Noordzee ondernam, haalde ik honderden eremietkreeften naar boven; in den horen van verreweg de meeste exemplaren vond ik een' langen ringworm (*Nereis bilineata*), een dier, dat door zijn zeer groot aantal voetstompjes, oppervlakkig gezien, in de verte eenige overeenkomst met een' duizendpoot vertoont. Soms kruipt de ringworm een eindweegs uit den horen te voorschijn; dan grijpt hij allerlei kleinere dieren aan, welke hij verslindt, nadat hij de prooi binnen den horen heeft getrokken. De kreeft en de worm rooven ieder op hunne eigen gelegenheid; de laatste vestigt zich volstrekt niet in de woning van de eerste om zich te voeden met den afval van diens tafel, maar eenvoudig om zich des te beter voor zijne prooi te verschuilen, en om aldus, in hinderlaag liggende, zijne slachtoffers te overrompelen. Een kinkhoren, waarin eene eremietkreeft en een *Nereis* wonen, is een waar rooverhol, dat er veel onschuldiger uitziet dan het is. Buiten op den horen leeft nog vaak eene soort van zeeroos (*Actinia*), die door de kreeft daar gaarne gezien wordt, en die deze bij hare verhuizing naar een' anderen horen trouw meeneemt. Maar over deze combinatie zal hieronder nader worden gesproken.

Tot de merkwaardigste wezens behooren de *Siphonophoren*, dat zijn vrij rondzwemmende polypenstokken, die van lange voel- en vangdraden voorzien zijn. Glashelder als deze organismen zijn, schitteren ze, wanneer hen de zon beschijnt, in veelkleurige pracht, als levende bloemruikers der zee. Vele soorten nu van *Siphonophoren*, vooral de *Physalia's* (zie fig. 3), verleenen tusschen hare talrijke draden geregeld eene schuilplaats aan verschillende dieren, o. a. aan kleine vischjes uit de familie der *Scomberoïdeën*. Wel zijn deze in het woud van vangen voeldraden, dat hen omgeeft, niet aan het oog van hunne vervolgers onttrokken, daar de draden zeer doorschijnend of zelfs door-

zichtig zijn; maar deze laatste dragen »netelorganen'', die een goed beschuttingsmiddel tegen den aanval van andere dieren zijn. De bedoelde organen toch veroorzaken, wanneer men ze aanraakt, een hoogst pijnlijk, prikkelend gevoel; en het is dus voor de bovengenoemde kleine vischjes een groot voorrecht, dat zij zich tusschen de bij de

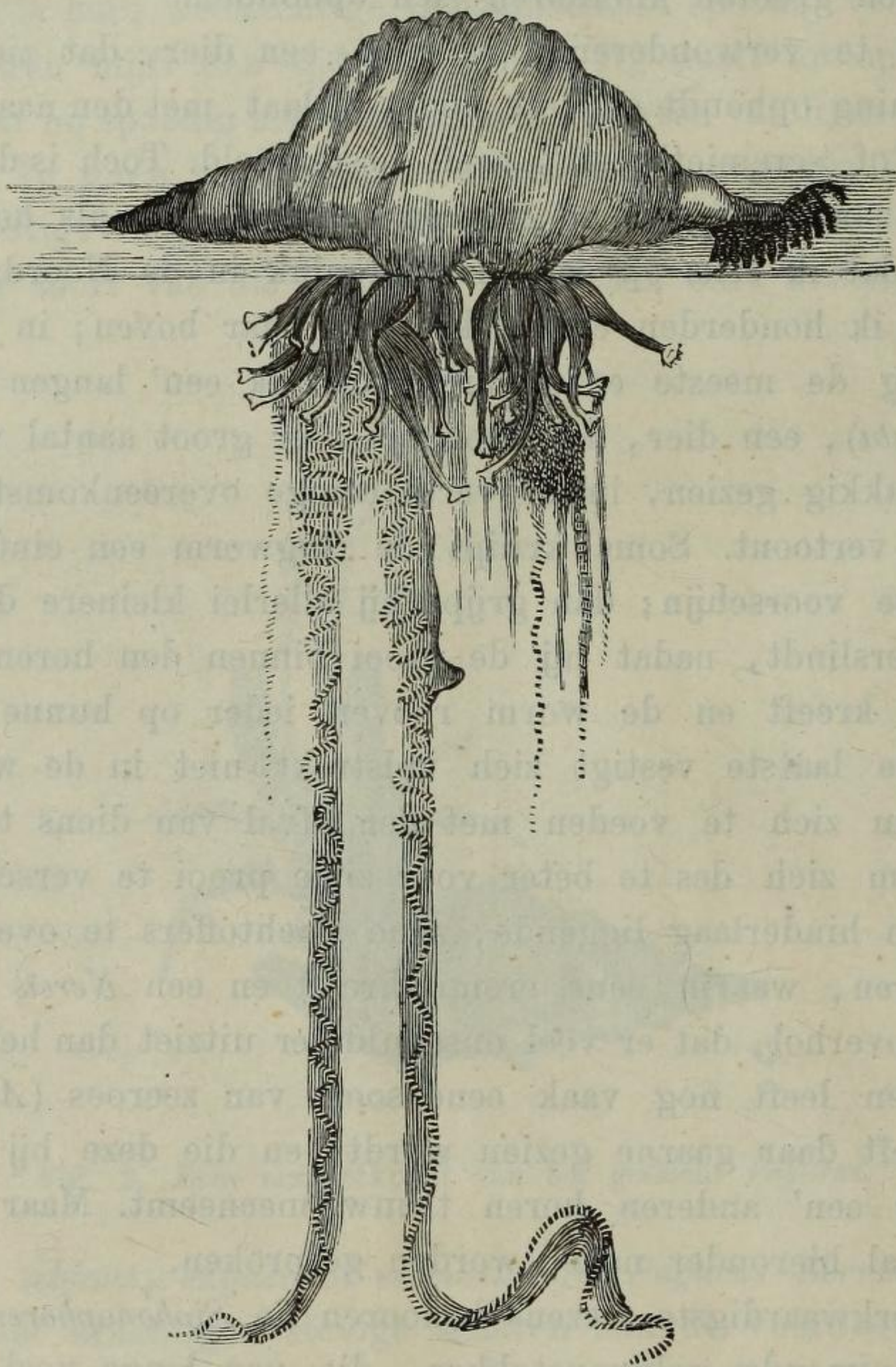

Fig. 3. *Physalia utriculus* ESCHR; verkleind.

meeste zeebewoners zoo gevreesde Siphonophoren-vangdraden kunnen verschuilen; daar zijn zij voor vervolging veilig, terwijl zij zelve ten gevolge van hunne bekleeding met schubben van de netelorganen hunner beschermers geen last hebben.

Zoo schuilen ook sommige kleine visschen en kreeftachtige dieren tusschen de vangdraden van groote kwallen (zie fig. 4) weg; bepaalde